

The Indirect Approach – Refleksion, kritik og potentialer

The Journal of Youth Voices in Education:
 Methods Theory Practice
 Copyright©2019
 University of Cumbria
 Vol 1(1) pages 66-75

Annemette Lund
 Annesophie Kjeldahl

Abstract

Based on fieldwork with young people and their experiences of being young and going to school, this article looks into the methodology used in our work where we have conducted interviews based on *The Indirect Approach* at two Danish educational institutions. This article examines our reflections and considerations about the use of *The Indirect Approach* and what specific aspects we find important to be aware of using this method. Our aim with this article is to pass on our own experiences with *The Indirect Approach* to other researchers.

Keywords

Methodology; The Indirect Approach; field reflections; youth; interview; ethics.

Resumé

Denne artikel er skrevet på baggrund af et feltarbejde omhandlende unge og deres oplevelse af at være unge og at gå i skole. Feltarbejdet er foretaget på to danske uddannelsesinstitutioner, hvor "The indirect approach" har været udgangspunkt for empiriindsamlingen. Artiklen kredser om vores refleksioner og overvejelser omkring anvendelsen af "The indirect approach", og hvilke aspekter ved metoden vi finder betydningsfulde at være opmærksomme på, hvis man vil anvende metoden. Vores ønske med denne artikel er at videregive egne oplevelser og erfaring med "The indirect approach" til andre forskere.

Nøgleord

Metodologi; The Indirect Approach; feltrefleksioner; ungdom; interview; etik.

Introduktion

Igennem de sidste 25-30 år har der indenfor social forskning været et stigende fokus på børn og unges perspektiver og oplevelser, og i takt hermed er der sket en udvikling indenfor de kvalitative metoder, hvor flere er kommet til (Morrow, 2008). I nærværende artikel beskæftiger vi os med en relativ ny interviewform, *The Indirect Approach*, som vi har anvendt i et etnografisk feltarbejde med henblik på at komme så tæt på unge menneskers perspektiver og oplevelsesverdener som muligt.

Når man gennemfører et etnografisk feltarbejde, er det væsentligt at have nogle specifikke ting for øje. Her gælder eksempelvis nogle vigtige, etiske retningslinjer om henholdsvis informeret samtykke, fortrolighed, konsekvenser af undersøgelsen og forskerens rolle, hvilke man som forsker er forpligtiget til følge nøje (Kvale & Brinkmann, 2011). Disse retningslinjer er alle nogle, der er udarbejdet for at sikre forskningsdeltagernes autonomi og sikkerhed undervejs i hele forskningsprocessen – både under og efter feltarbejdet er foretaget.

Gennem vores feltstudie er vi således blevet opmærksomme på disse etiske retningslinjer, men vi har også erfaret andre former for etiske dilemmaer, i form af særlige overvejelser og dilemmaer, der er opstået i forbindelse med anvendelsen af *The Indirect Approach*. Disse dilemmaer vil vi kaste lys over i denne artikel. Vi vil yderligere igennem artiklen gå i dybden med denne relativt nye interviewmetode

Citation

Lund, A., Kjeldahl, A. (2019) The Indirect Approach – Refleksion, Kritik Og Potentialer', *The Journal of Youth Voices in Education: Methods Theory Practice*, 1(1), pp. 66-75.

samt de specifikke aspekter, vi har vurderet særligt betydningsfulde for netop denne tilgang til en interviewsituation. Herunder vil vi komme ind på, hvilken betydning det har for hele interviewet, at interviewer og informanten deler en fælles forståelse for situationen, og hvordan *The Indirect Approach* egner sig bedre til nogle interviewsituationer frem for andre. Efter et gennemgående kritisk blik på metoden, vil vi til sidst i artiklen belyse de potentialer, som vi vurderer, metoden kan bidrage med til unge- og uddannelsesforskning.

Artiklens tematikker tager som nævnt udgangspunkt i egne erfaringer som medforskere i et forskningsstudie, samt de kritiske refleksioner vi har gjort os under hele processen i et sådant studie. Disse refleksioner ønsker vi at videregive til andre forskere, der ønsker at anvende *The Indirect Approach*.

Et feltstudie der vil tæt på unges perspektiver og livserfaringer

I dette afsnit vil vi beskrive det forskningsprojekt, som vi har taget del i. Vi vil her rette et særligt blik på den metodologiske del af projektet, der primært omhandler interviewformen *The Indirect Approach*.

Vi har siden efteråret 2018 deltaget som medforskere i forskningsprojektet "*Marginalisation and Co-created Education*" (MaCE), der omhandler unge, marginalisering og uddannelse. I projektet har der yderligere været et underliggende fokus på *school drop-out*. Vi har derfor været ude, for at undersøge unge menneskers oplevelser med at være ung og at gå i skole. Interessen for de unge menneskers oplevelser trækker særligt på fænomenologien som videnskabsteoretisk tradition, hvor man er interesseret i at opnå forståelse for det erkendende subjekts livsverden (Zahavi, 2007). Undersøgelsen har således bestået af interviews med unge i alderen 18-30 år på to forskellige uddannelsesinstitutioner i to forskellige byer i Danmark. Begge institutioner er udvalgt bevidst efter et ønske om en øget chance for at møde informanter, der har oplevet at befinde sig i en marginaliseret position eller har haft erfaringer med at droppe ud af en uddannelse. Vi har arbejdet med interviewmetoden, *The indirect approach*, som er udviklet af Geir H. Moshuus, hvilken vi løbende har fået undervisning i, og selv afprøvet, forinden de "rigtige" interviews blev gennemført.

Som navnet, *The indirect approach*, indikerer, handler denne interviewform om at være så indirekte i sin tilgang til informanten og interviewet som muligt. Dette forudsætter således, at interviewer ikke har forberedt interviewets struktur på forhånd. Intervieweren har dog altid et eller flere overordnede temaer for sin undersøgelse, men disse må ikke blive styrende for interviewet. Intentionen er, at interviewet starter med en form for *small-talk*, der har til hensigt at kunne spore hvad, der rører sig i informantens liv og dermed også få åbnet op for nogle mulige retninger, man løbende igennem interviewet kan følge (Bunting & Moshuus, 2016).

Et åbningsspørgsmål kunne eksempelvis lyde som nedenstående interviewuddrag eksemplificerer:

" (...) måske du kan fortælle lidt om dig selv, og hvad du har brugt din tid på, på det seneste".

En sådan start lader det være op til informanten, hvad vedkommende vil dele, og intentionen er efterfølgende, at interviewer kan forfølge nogle af de temaer, informanten selv har bragt på banen for at få uddybet nærmere (Bunting & Moshuus, 2016). Denne tilgang adskiller sig således fra den mere traditionelle interviewform, som vi kender den fra det strukturerede og det semistrukturerede interview, hvor interviewer på forhånd har udarbejdet en struktur for interviewet gennem en række forberedte spørgsmål (Brinkman og Tanggaard, 2015). *The Indirect Approach* søger derimod at få skabt en dialog mellem interviewer og informanten, der tager udgangspunkt i informantens egne livshistoriefortællinger (Bunting & Moshuus, 2016).

Foruden *The Indirect Approach* som metode har vi benyttet os af feltnoter, hvilke vi har udarbejdet i forlængelse af interviewene. Disse indbefatter vores refleksioner og erfaringer før, under og efter interviewet, og vores hensigt med noterne har været at genskabe konkrete situationer og processer (Baarts, 2011: Spradley, 1980), for at kunne anvende dem i vores analysearbejde.

Gennem vores deltagelse i MaCE-projektet, har vi gjort os erfaringer med *The Indirect Approach*, og hvilke etiske dilemmaer metoden kan føre med sig. Vi vil i artiklen diskutere vores oplevelser med denne interviewform, samt hvilke etiske overvejelser man bør gøre sig før, under og efter sit feltarbejde. Der vil i artiklen fremgå uddrag fra interviews og egne feltnoter.

Gennem skriveprocessen har vi haft adgang til en større database, som har indeholdt alle de interviews, der er foretaget i forbindelse med MaCE-projektet, og derfor vil der være empiriske eksempler fra flere forskellige interviewsituationer. Vi har således ikke selv foretaget alle de interviews, vi anvender i artiklen, men de er udvalgt for at fremhæve nogle af vores pointer.

Start med en fælles forståelse

Malene forklarer de unge, at grunden til, at vi gerne vil interviewe dem er, at de er eksperter på deres liv, det at gå i skole og det at være ung. Yderligere fortæller hun, at formålet med interviewene er, at der gerne skulle komme en masse spændende artikler ud af det. De studerende kigger spændte på hinanden. "Artikler", er der en, der siger med store forventningsfulde øjne. Der breder sig en spændt og nysgerrig stemning i lokalet. De studerende er meget åbne og interesserede – de vil meget gerne deltage. En af de unge spørger, "Kommer det på internettet eller hvad?"

(Feltnotat 1).

Min informant, Line, og jeg træder ind i lokalet, hvor interviewet skal foregå. Line er hurtig til at pege på en sofa og jeg nikker. Mens jeg lægger mit overtøj på et bord, spørger hun igen (hun spurgte også Malene tidligere), om interviewet kommer på internettet. Jeg overvejer mit svar, fordi jeg oprigtigt talt ikke helt ved, om de her interviews kommer til at ligge som offentlig tilgængelige på internettet. Jeg fortæller hende, at jeg faktisk ikke er helt klar over, om de vil blive publiceret på internettet, men at de muligvis vil komme i forskellige forsknings- og fagblade. Jeg beslutter mig for, at jeg vil fortælle hende lidt mere, for her går det op for mig, at hun måske ikke ved mere, end hvad Malene lige har fortalt, og det gik meget stærkt. Jeg fortæller, at vi er den her forskningsgruppe, som har et samarbejde med nogle i Norge og i England, og vi er nysgerrige på unge og unges hverdagsliv - hvad de laver og hvordan de har det, og derfor tager vi ud for at lave interviews med lige netop unge mennesker, for at høre deres historier, og hun svarer med "sejt nok"

(Feltnotat 2).

Da interviewet er færdigt og jeg begynder at tage mit overtøj på, spørger hun mig nede fra sofaen: "Kommer du så fra Ekstrabladet?" Jeg bliver noget overrasket over spørgsmålet, og svarer: "Nej nej, det er et forskningsprojekt, jeg kommer fra"

(Feltnotat 3).

For at komme nærmere vores pointe med dette afsnit, er det relevant at beskrive, hvad der gik forud for interviewsituationen ovenfor. Med intentionen om, at alle informanter skulle komme fra samme skolekontekst, havde vi oprindeligt en aftale med en anden uddannelsesinstitution. Her havde en af projektlederne været ude for at holde et oplæg om projektet og dets formål, samt skaffet det antal informationskontakter, som der var brug for. Da flere af os i længere tid havde udfordringer med at skabe kontakt til informanterne herfra, etablerede forskningslederne i projektet efter et stykke tid

kontakt med endnu en uddannelsesinstitution. Vi var således ude og lave interviews på to forskellige uddannelsesinstitutioner. Den nye kontakt blev skabt på baggrund af forudgående mails med info-materiale om projektet til vejledere på skolen, der efterfølgende formidlede kontakten videre til lærere på skolen. Som det fremgår af *feltnotat 1*, så foregik den samlede introduktion til informanterne på selve interviewdagen hurtigt, og muligvis har informanten Line ikke fået en klar opfattelse af formålet med interviewene.

I *feltnotat 2* ovenfor beskrives den mere uformelle situation inden interviewets start. Det fremgår tydeligt, at Line er optaget af, om artiklen skal offentliggøres på internettet, og idet hun igen i *feltnotat 3* spørger til Ekstrabladet, kan det antages, at Line og forskeren Malene dermed ikke har opnået en fælles forståelse af interviewet og dets formål. Til det skriver Martyn Hammersley og Paul Atkinson, *"Where the research is overt (...) people in the field will seek to place or locate the ethnographer within the social landscape defined by their experience. Some individuals have little or no knowledge of social research (...)"* (Hammersley and Atkinson, 2007, p. 63).

Som Hammersley og Atkinson ovenfor beskriver, forsøger Line at placere interviewerens og hele interviewsituationen indenfor sin egne erfaringer hermed. Line har en forståelse af, hvad et interview og en artikel er, og hun forsøger derfor at forbinde ordene med hendes tidligere oplevelser. Line kan have erfaringer med interviews og artikler i forbindelse med ugeblade og aviser og i forlængelse heraf, en forståelse af interviewerens som en journalist. Derfor får hendes forståelse af og forventning om interviewsituationen som et traditionelt og struktureret interview betydning for, hvordan interviewet rent faktisk forløber (Kvale & Brinkmann, 2015). Det mere strukturerede interview stiller andre krav til interviewerens, da denne forventes at have en række spørgsmål klar og dermed have den klare styring over interviewet (Brinkmann & Tanggaard, 2015). Interviewet med Line kom til at minde mere om det traditionelle interview, som står i kontrast til *The Indirect Approach*, hvor formålet her er, at informanten tager styringen, og således har en større kontrol over, hvad der deles, samt i hvilken retning interviewet skal gå.

Feltnoterne og analysen illustrerer vigtigheden af, at informanten og interviewerens har en fælles forståelse fra start, da denne fælles forståelse er afgørende for, hvordan interviewet kommer til at udspille sig. Som vi ser beskrevet i *feltnotat 1*, har Malene forklaret formålet med interviewet ud fra hendes eget perspektiv og med hendes forståelse af det forestående interview og den efterfølgende artikel. Men som *feltnotat 2 og 3* netop viser, så forstår Line dette ud fra hendes egen forståelse, der ikke stemmer overens med Malenes forståelse heraf.

Vores pointe er derfor, at det er betydningsfuldt, at man forinden et sådan interview, der netop ikke minder om det, Line og måske mange andre forbinder med interviews, gør sig nogle overvejelser over hvilke ord og hvilke beskrivelser, man som interviewer anvender for at opnå en fælles forståelse for, hvad der skal ske - *for hvilke erfaringer har unge mennesker mon egentlig med forskningsfagord?*

Etikken når interviewet går i gang

Clara: (...)Udover det jeg selv vidste... og lige pludselig kunne jeg genkende en hel del af det, så jeg tænkte, fint!...jeg tror lige, jeg snakker med min læge, for jeg tror det ville være en god ide for mig lige at blive udredt og se, om jeg måske har det... så, jeg gik i gang med udredning, og til den ene samtale, der kørte jeg så langt ned, at de endte med at måtte indlægge mig på den lukkede...

Interviewer: OK... så du var helt...

Clara: ... Helt i bund... men det er jo klart, jeg skulle jo åbne op for alt, hvad jeg havde holdt for mig selv i så mange år, min barndom, og den måde det fungerede på... lidt ligesom jeg gør nu, altså, om min plejemor, om mine børn og mine bekymringer og sorger...

(uddrag fra interview).

I ovenstående situation møder vi Clara, og som det fremgår, ikke alene af det korte uddrag, vi specifikt har valgt, men også gennem resten af hendes interview, har hun på mange måder været udfordret i tilværelsen. I citatet sammenligner Clara interviewsituationen med en samtale, hun havde hos en fagprofessionel, der bidrog til, at hun efterfølgende blev indlagt på en psykiatrisk afdeling. Hun fortæller om, hvordan hun tidligere har skullet åbne op om sit liv, og drager paralleller til netop den situation hun sidder i nu, hvor hun også åbner op og fortæller om sig selv og hendes oplevelser med livet. Mange af de interviews, som vi i forskningsgruppen har foretaget i forbindelse med MaCE-projektet gør det sig gældende, at vores informanter gennem livet har mødt modstand - nogle i større grad end andre. Dette har løbende gennem interviewene, og særligt efterfølgende, affødt refleksioner omkring de etiske aspekter, der er væsentlige at forholde til, når der foretages interviews med mennesker i særligt sårbare positioner. Som en naturlig del af al forskning er etiske spørgsmål og dilemmaer en uomgængelig del heraf. Foruden de formelle etiske krav, der går forud for selve interviewsituationen, og som er nævnt i indledningen, må forskeren løbende forholde sig etisk til, hvad end der måtte opstå (Mathiassen, 2011). Særligt indenfor den kvalitative forskning finder vi, at etiske dilemmaer kan forekomme, blandt andet fordi det ikke altid er muligt at forudsige, hvilke spørgsmål og svar der dukker op i den konkrete interviewsituation (O'Reilly & Dogra, 2017). Gennem vores erfaringer med *The Indirect Approach* er vi blevet særligt bevidste om disse etiske dilemmaer, idet denne interviewform er af særlig åben karakter. Ved anvendelse af det traditionelle interview, er der mulighed for at strukturere sit interview på forhånd, og gøre sig nogle overvejelser om, i hvilken retning interviewet skal gå, hvordan de rigtige spørgsmål skal stilles og hvilke ord, der vil være de rigtige at vælge med opmærksomhed på, hvad der rent etisk vil være korrekt. Det ser anderledes ud med *The Indirect Approach*, hvor der netop ikke er mulighed for at strukturere interviewet eller gøre sig overvejelser over, hvilke spørgsmål der skal stilles, og hvordan disse skal stilles forinden selve interviewsituationen. Således kræves der af interviewerens en stærk bevidsthed omkring etik, og vedkommende må være opmærksom på, at skulle gøre sig etiske overvejelser løbende gennem interviewsituationen.

Om magtrelationen i interviewet

Ifølge K.E. Løgstrup har den enkelte aldrig med et andet menneske at gøre uden, at han holder noget af dets liv i sine hænder (Løgstrup, 1991). Således har man som menneske altid et ansvar og en magt i mødet med den anden. Dette gør sig således også gældende i interviewsammenhænge, hvor man som interviewer altid må forholde sig til den magtrelation, der er til stede i samspillet (Fog, 2004). Jette Fog argumenterer i den forbindelse for, at forskeren har en særlig magt, fordi en interviewsituation altid indeholder 2 kontrakter: En åben kontrakt og en skjult kontrakt. Den åbne kontrakt eksisterer på forhånd, ved at informanten har givet sit samtykke og dermed også indvilliget i, at lade sig interviewe om et bestemt emne. Den skjulte kontrakt opstår derimod først i og med selve samtalen, og denne er både af ubestemt og uklar karakter, da det ikke er muligt at forudsige samtalegang. I interviewet ligger der en invitation til informanten om at svare åbenhjertet på de spørgsmål der stilles, og afvises denne invitation, kan det opfattes som et brud på den skjulte kontrakt og en afvisning af invitationen. Fog taler om, at samtalen kan have "opfordringskarakter", idet den opfordrer til åbenhed og tillid, hvortil informanten bestræber sig på at være åben og ærlig i relationen til de spørgsmål, interviewerens stiller (Fog, 2004). Hvis vi vender tilbage til det empiriske eksempel fra interviewet med Clara, har hun på forhånd godkendt den åbne kontrakt, idet hun har indvilliget i at lade sig interviewe. Selvom intentionen med *The Indirect Approach* er, at interviewet bygger på informantens initiativer, og at det dermed eksplicit ligger frit for Clara, hvad hun vil dele, kan samtalen alligevel komme til at bære præg af "opfordringskarakter", hvilket kan få Clara til at føle sig nødsaget

til at dele nogle specifikke oplevelser for at være så åben og ærlig som muligt. I forlængelse heraf taler Fog om, at samtalen kan komme til at overskride informantens grænser, hvilket kan føre til utilsigtet overgreb, hvis opfordringen til at fortælle og svare bliver oplevet som et krav (ibid., 2004). Når Clara forbinder interviewet med en fagprofessionel samtale, der har fået hende indlagt på psykiatrisk hospital, ligger der heri, at vi er inde på et risikofyldt og sårbart emne for hende, og derfor er det et godt eksempel på en situation, hvor interviewerens etiske og empatiske kompetencer skal bringes i spil, idet vi ikke med sikkerhed kan vide, hvordan Clara oplever situationen. Fortæller Clara her af lyst, eller oplever hun det som et krav?

Det er væsentligt at tydeliggøre, at Clara flere gange gav udtryk for, at hun var afklaret med at fortælle sin historie på trods af dens sårbare karakter, fordi hun havde et ønske om at hjælpe og bidrage med mere viden. Dette understreger, at Clara fortæller af egen lyst og ikke fordi hun oplever det som et krav. Vores pointe med alligevel at anvende interviewet som eksempel er, at det ikke er en selvfølge, at informanten er ligeså afklaret som Clara.

Som vi har forsøgt at illustrere, eksisterer der uundgåeligt et magtforhold mellem interviewer og informanten, hvorfor forskeren må gøre sig bevidst herom og have dette i mente under hele interviewsituationen. I nedenstående uddrag fra et af vores interviews ser vi, hvordan interviewer forsøger at distancere sig fra dennes magtposition ved at lade informanten vide, at det er legalt at afvise spørgsmålsinvitationen.

Interviewer: Blev du så, og det er helt ok, hvis du ikke har lyst til at svare, men blev du indlagt, fordi du fik så mange anfald, eller blev du indlagt, fordi du synes det var ubehagelig, altså sådan psykisk?

Selvom de spørgsmål, der dukker op undervejs i en interviewsamtale, altid implicit bærer præg af "opfordringskarakter", formår interviewer i det her tilfælde at sløre opfordringen gennem en påmindelse om, at det er op til informanten, hvad vedkommende ønsker at lade fortælle. Denne distancering fra magtpositionen ser vi gå igen i flere af de interviews, der er blevet foretaget i forbindelse med dette forskningsprojekt, og selvom vi forestiller os, at hensigten her har været at gøre vedkommende bevidst om egen autoritet samt at skærme informanten fra at blotte sig selv unødigt, kan man alligevel stille spørgsmål til, om en sådan formulering ikke stadig bærer præg af "opfordringskarakter". Er informanten i interviewsituationen stærk nok til at sige fra? Her kan der også vendes tilbage til det, som Fog beskriver som den åbne kontrakt, idet informanten jo har indvilliget i at deltage i interviewet, og derfor ønsker at svare på de spørgsmål, der stilles.

Som vi tidligere har været inde på, er *The Indirect Approach* en særlig åben interviewform, og vi har erfaret, at man som interviewer aldrig kan være forberedt på, hvilken historie der bliver fortalt. Denne interviewmetode kræver derfor en særlig grad af, hvad man kan kalde for situationel etik (Tjørnhøj-Thomsen, 2004), idet ens etiske og moralske sans i høj grad bliver udfordret gennem anvendelse af denne under hele interviewsituationen.

Når en sårbar samtale skal afsluttes

Vi har for nu beskæftiget os med nogle af de etiske overvejelser, der kan opstå i forbindelse med et interview, der foretages med *The Indirect Approach* som tilgang. Særligt har vi været inde på, hvordan en interviewsamtale kan bære præg af "opfordringskarakter". Ved igen at tage udgangspunkt i interviewsituationen med Clara og hendes sammenligning mellem interviewet og den samtale hun havde med en fagperson, der førte til en indlæggelse på en lukket, psykiatrisk afdeling, kan hendes åbenhed og hendes lyst til at fortælle også tolkes ud fra en anden forståelse. Ifølge Juliet Corbin og Janice M. Morses har vi som mennesker en tendens til at være mere tilbøjelige til at åbne op for fortællinger, der indeholder sorg og smerte, når vi sidder over for personer, hvortil vi ikke har noget

følelsesmæssigt i klemme. Interviewsamtalen kan derfor forstås som et frirum, hvor tanker og følelser kan få frit spil (Corbin & Morses, 2003). Derfor kan Claras åbenhed og hendes sammenligning mellem interviewsituationen og lægesamtalen forklares med, at hun oplever begge rum som nogle, der indbyder til frie og dybdegående fortællinger. Dette medfører en risiko for, at der i interviewet eller efterfølgende kan udløses en sørgmodig tilstand hos informanten, idet der kan være blevet åbnet op for nogle sårbare og følelsesladede emner, der ellers har været gemt væk i hverdagen. Disse konsekvenser som et interview pludselig kan medføre for informanten, må interviewerens have for øje og være reflekteret omkring under interviewet (Kvale & Brinkmann, 2011).

Idet vi har anvendt *The Indirect Approach*, har vi ikke på forhånd kunnet gøre os konkrete overvejelser, om hvorvidt vores interview kan påføre deltagerne skade eller ej, da vi ikke har haft en forudgående viden om interviewets retning. Som tidligere nævnt taler Løgstrup om, at vi altid har noget af det andet menneskes liv i vores hænder, så snart vi har noget med hinanden at gøre, hvilket i høj grad fortæller noget om det ansvar, vi har for det menneske, vi sidder overfor. I tilfælde af, at interviewet kommer til at rumme sårbare og følelsesladede temaer, må man løbende gøre sig overvejelser omkring interviewsamtalens afslutning med øje for, i hvilken stemning man efterfølgende skilles. Intervieweren bør bestræbe sig på at få afrundet interviewet på en god og behagelig måde, og i tilfælde af, at stemningen er trykket, bør man sikre sig, at informanten er okay og eventuelt spørge ind til, hvad vedkommende videre skal, og om vedkommende har nogen af snakke med.

Hvad kræves af informanten

Der kan være stor forskel på interviewpersoner, idet alle mennesker er forskellige, og nogle kan synes at have bedre forudsætninger for at afkode og indgå i interviewsammenhænge end andre. Således egner nogle interviewformer sig bedre til nogle typer af informanter. Afhængigt af hvordan man vælger at strukturere interviewet, kræves der forskellige kompetencer fra de informanter, man møder (Kvale & Brinkmann, 2011). Gennem anvendelse af *The Indirect Approach* har vi erfaret, at metoden i høj grad kræver, at informanten er åben i forhold til sit eget liv og kan give nogle gode fortællinger om livserfaringer og oplevelser. Under hele MaCE-projektet har vi mødt informanter, der har givet gode og levende beskrivelser af deres livssituationer, hvor interviewerens har kunnet være i rollen som en mere tilbageholdende aktør, og hvor informanten har taget styringen, hvilket er intentionen med *The Indirect Approach*. Nedenstående interviewuddrag er et eksempel herpå:

Interviewer: Ja, men Clara, fortæl mig lidt om dit liv... og din hverdag...

Clara: Ja altså, det er sådan, at jeg kommer fra en lidt... øh... hårdt brugt familie, kan man sige. Min mor er alkoholiker og stofmisbruger, og jeg har en far, der har brugt meget af sit liv på at arbejde for at prøve at tjene til føden... hvilket har været en stor mængde, eftersom min mor har brugt dem på andre ting... ik... så jeg blev født og det gjorde jeg med alkohol i blodet... jeg havde en halvhøj promise og burde faktisk i teorien slet ikke sidde her på grund af det...

Interviewer: OK...

Clara: Øh... det har givet en mindre påvirkning af noget af det bagerste i hjernen... øh... det gør også, at jeg har haft lidt sværere ved nogle læringsprocesser og sådan noget... jeg er blevet flyttet meget rundt i min barndom...

Interviewer: Hmm...

Clara: Øhh... været på institution og det ene med det andet og var nødt til også samtidig at blive voksen i en meget tidlig alder, fordi da jeg var 5½ år ca., blev min mor gravid og fik tvillingedrenge (...)

Dette interviewuddrag illustrerer, hvordan informanten Clara formår at gribe interviewerens meget åbne spørgsmål, og derved tage styringen for interviewets gang. Vi ser en interviewer, der kan "trække sig tilbage", lytte og bare være til stede i situationen, mens Clara åbent fortæller de historier, hun selv ønsker at fortælle. Denne rollefordeling er gennemgående for hele interviewet, hvor intervieweren få gange stiller uddybende spørgsmål, og ellers lader det være op til Clara at styre samtals gang. Dette er kun muligt, fordi Clara er en god historiefortæller og kan reflektere over egne livserfaringer. Vi mødte også informanter, der modsat havde svært ved at åbne op og forfatte længere livsfortællinger. Nedenfor ses et eksempel på dette:

Interviewer: Ja okay... men er der så en sidste ting, her til sidst, som du synes er vigtig i forhold til dit liv?

Line: Jamen jeg går for eksempel ikke i byen.

Interviewer: Ja, har det nogen betydning?

Line: Ja, jeg har ikke brug for at hygge mig i byen. Jeg vil hellere træne

Interviewer: Så hver fredag og lørdag aften...

Line: Der er jeg enten i et fitnesscenter eller så er jeg hjemme og se en film, eller så er jeg ude og spille kamp. Det er det.

I dette interviewuddrag ser vi, hvordan Line kommer med et meget kortfattet svar på interviewerens ellers åbne spørgsmål. Det bliver derfor nødvendigt for intervieweren at følge op på Lines svar og føre samtalen videre. Line formår ikke på samme måde som Clara at komme med længerevarende historiefortællinger, hvilket kan tyde på, at The Indirect Approach som interviewform ikke er den bedste og mest optimale for den informanttype, som Line repræsenterer. Da disse korte svar er gennemgående for hele interviewsituationen, får det betydning for interviewerens rolle, der således bliver mere styrende for samtals gang, og det er ikke på samme måde op til informanten, i hvilken retning interviewet går.

Vores pointe med ovenstående eksempler er, at det er betydningsfuldt for interviewets udfald, om man sidder overfor informanter som Clara eller Line. Det er vores erfaring, at The Indirect Approach ikke egner sig lige godt til alle typer af informanter, hvorfor det bliver afgørende hvilken type informant, man sidder overfor, hvis intentionen med The Indirect Approach skal indfries.

Hvis man som interviewer har forberedt sig på et interview med en forventning om at skulle anvende *The Indirect Approach*, og informanten man sidder overfor svarer kortfattet og er afventende, så kommer hele interviewsituationen til at kalde på nogle andre kompetencer, end dem intervieweren havde forventet at skulle anvende. Man kan ikke læne sig tilbage, være lyttende og spørge opfølgende og uddybende ind til informantens livsfortællinger. Man er modsat nødt til at være aktiv gennem hele interviewet og holde samtalen kørende med nye og spontane spørgsmål. Det bliver således i større grad intervieweren, der styrer samtalen og dens retning, fremfor informanten selv, og der sker således en bevægelse mod den traditionelle interviewform. Da intervieweren ikke på forhånd har forberedt en række spørgsmål, bliver det en udfordrende og svær interviewsituation.

Metodens potentialer

Gennem artiklen har vi indtil nu haft et blik for, hvilke emner man skal være varsomme med i forhold til *The Indirect Approach*. Foruden disse emner ser vi også en række potentialer ved metoden.

Ved at benytte sig af en indirekte tilgang i sit interview, kommer vi tættere på de unges perspektiver, idet de gives en stemme og kan fortælle ud fra eget initiativ. Informantens perspektiv opnås, idet han eller hun får lov til at fortælle sin egen historie, som vedkommende selv har lyst til at fortælle den, og ikke som interviewerens gerne vil høre den med udgangspunkt i retningsprægede spørgsmål.

Det traditionelle interview, der bærer præg af retningsbestemte spørgsmål, kan komme til at forhindre, at vigtige aspekter i informantens livsverden kommer frem, da de har et forudbestemt formål. Ved at anvende *The Indirect Approach* åbnes muligheden for at få et større og bredere indblik i informantens livsverden, også de for interviewerens uvisse aspekter, som har betydning for informantens liv.

The Indirect Approach er en metode, der kan anvendes, når man er interesseret i at høre de unges stemmer og de unges egne perspektiver. Potentialet ligger i den åbne og indirekte tilgang, der skaber rum for at komme tættere på informantens livsverden. Metoden kan således ses relevant i forbindelse med unge- og uddannelsesforskning, der har fokus på de unges egne perspektiver.

Afslutning

Vi har i denne artikel forsøgt at skildre nogle af de refleksioner og erfaringer, vi har gjort os omkring den metodologiske del af MaCE-projektet, som vi har taget del i gennem det sidste år. Vi har præsenteret og diskuteret nogle af de aspekter i *The Indirect Approach*, som vi har fundet særlig betydningsfulde, og vores formål er at gøre andre bevidste om netop disse aspekter forinden anvendelse af metoden.

Her har vi erfaret, at en fælles forståelse fra start kan få betydning for metoden og interviewets udfald, og at man derfor bør sikre sig, at de informanter man står overfor, opnår en forståelse, der stemmer overens med den, man som interviewer selv har omkring hele interviewsituationen.

Yderligere har vi berørt, hvordan man etisk bør forholde sig til den magtposition, man som interviewer befinder sig i under interviewet. Her må interviewerens gøre brug af sine etiske fornemmelser og mærke efter, om informanten fortæller af lyst, eller fordi han eller hun oplever det som et krav. Som interviewer kan man på forskellige måder forsøge at udligne denne asymmetriske relation, men det kan diskuteres, om det reelt set er muligt at udligne magten helt. Endvidere må interviewerens, i tilfælde af at interviewet kommer omkring nogle mere sårbare og følelsesladede emner, sikre sig at informanten ved interviewets afslutning ikke er for berørt af samtalen. Her må interviewerens mærke efter og vurdere, om informanten er i en tilstand, hvor det er forsvarligt at skilles. Desuden diskuterer vi, hvilken betydning interviewformen har, i forhold til hvilken informant man sidder overfor. Ikke alle interviewformer egner sig lige godt til alle informanttyper. Slutteligt belyser vi, hvilke potentialer vi finder at *The Indirect Approach* har, og her lægges der særligt vægt på metodens åbne karakter, og dens potentiale i forhold til at indfange de unges perspektiver ved at tage udgangspunkt i deres initiativer.

Således ser vi, at *The Indirect Approach* fordrer forskellige refleksioner omkring rollen som interviewer, informanten og hele interviewsituationen. Det er ikke muligt at forberede sig fuldstændig, da mange af refleksionerne først vil dukke op undervejs i interviewet, men der kan gøres nogle forudgående overvejelser omkring interviewerens egen rolle, og hvordan han eller hun bør forholde sig til informanten. For vores vedkommende opstod mange af disse refleksioner først efterfølgende i mangel på erfaring, og vi tror derfor på, at det kræver øvelse at mestre *The Indirect Approach*.

Referenceliste

Baarts, Charlotte (2011) Feltnoter I: Larsen, S. N. & Pedersen, I. K. (red.) *Sociologisk Leksikon*. København: Hans Reitzels Forlag (s. 160-161)

- Bunting, M. & Moshuus, G. H. (2016). Framing Narratives: youth and schooling, silencing and dissent. *Studia Paedagogica*. Vol. 21. Nr. 4. (s. 35-52)
- Corbin, J. & Morses, J.M. (2003). The Unstructured Interactive Interview: Issues of Reciprocity and Risks when Dealing with Sensitive Topics. *Qualitative Inquiry*. Vol. 9. Nr. 3. (s. 335-354)
- Fog, J. (2004). *Det kvalitative forskningsinterview – med samtalen som udgangspunkt*. Akademisk forlag.
- Hammersley, M. & Atkinson, P. (2007). Field relations. I: Hammersley, M. & Atkinson, P. *Ethnography*. (63-96). Taylor & Francis Ltd.
- Løgstrup, K.E. (1991). *Den etiske fordring*. Nordisk forlag A.S., Copenhagen.
- Mathiassen, C. (2011). Etik som praktisk viden i kontekst – Eksempler fra interviews om mobning – og om fængselsliv. *Nordisk udkast*. Nr. 1 & 2. s. 24-39.
- Morrow, V. (2008). Ethical dilemmas in research with children and young people about their social environments. *Children's Geographies*. Vol. 6. Nr. 1. (s. 49-61)
- O'Reilly, M. & Dogra, N. (2017). Ethical Issues with Respect to Interviewing. I: O'Reilly, M. & Dogra, N. *Interviewing children and young people for research* (s. 129-148). SAGE Publications Inc.
- Spradley, J. (1980). Making an ethnographic record; Making descriptive observations. I: *Participant Observation*. New York: Holt, Rinehart and Winston. (s. 63-84)
- Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2015). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.). *Kvalitative metoder: en grundbog* (s. 29-53). København: Hans Reitzel.
- Tjørnhøj-Thomsen, T. (2004). Samværet - Tilblivelse i tid og rum I: *Viden om verden. En grundbog i antropologisk analyse*. København: Hans Reitzels Forlag (s. 93-116)
- Zahavi, D. (2007). Fænomenologi. I: F. Collin & S. Køppe (red.), *Humanistisk videnskabsteori* (s. 121-138). København: DR Multimedie.